

ירושלים, ב' בחשוון, תשע"ח
 22 באוקטובר 2017
 308/2017

חדש בלמ"ס! רמת השליטה בשפה האנגלית בישראל
נתונים מתוך סקר מיומנויות בוגרים בישראל, 2015-2014
New at the CBS! Level of Command of the English Language in Israel
Selected Data from the Israeli Survey of Adult Skills (PIAAC), 2014-2015

לימוד שפות היא השקעה בהון האנושי. גלובליזציה ופיתוחים טכנולוגיים מקרבים בין אנשים מכל קצוות כדור הארץ ואנגלית הפכה לשפה המשמשת לתקשורת בין-לאומית. יתרה מכך, שליטה באנגלית הפכה למיומנות בסיסית אשר נדרשת בשוק העבודה, ואשר מושם עליה דגש מיוחד כמקצוע חובה במערכת החינוך בישראל. סקר המיומנויות מאפשר לבדוק את רמת השליטה באנגלית בקרב האוכלוסייה הבוגרת (בגילי 16-65) ולבחון את הקשר בין רמת השליטה באנגלית, מיומנויות של הפרט והשלכות בשוק העבודה. בנוסף, נתוני הסקר מאפשרים לזהות מוקדי התערבות אפשריים של מדיניות בנושא רכישת אנגלית כשפה זרה.

זוהי הודעה רביעית עם ממצאי הסקר. להודעות הקודמות: [נתונים על קריאת ספרים בישראל לרגל שבוע הספר העברי מתוך סקר מיומנויות בוגרים בישראל, 2015-2014](#), [ממצאים ראשוניים מתוך סקר מיומנויות בוגרים בישראל, 2015-2014](#), [הלימה בין רמת ההשכלה של מועסקים לבין רמת ההשכלה הנדרשת במשרה שבה הם מועסקים: נתונים חדשים מתוך סקר מיומנויות בוגרים בישראל, 2015-2014](#)

- **13% מהמשיבים בני 16-65 מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית כלל.** לעומת זאת, 28% מהאוכלוסייה מדווחים כי הם מדברים אנגלית ברמה טובה מאוד, ועוד כרבע מהאוכלוסייה (23%) מדברים אנגלית ברמה טובה.
- **12% מהמשיבים בסקר מדווחים כי אינם יודעים לקרוא באנגלית.** לעומת זאת, יותר ממחצית האוכלוסייה מדווחים כי רמת הקריאה שלהם באנגלית טובה (26%) או טובה מאוד (29%).
- **13% מהמשיבים בסקר דיווחו כי אינם יודעים לכתוב באנגלית.** פחות ממחצית המשיבים בסקר (46%) מדווחים כי רמת הכתיבה שלהם באנגלית טובה (24%) או טובה מאוד (22%).
- **3.6% מהמשיבים בסקר מדווחים כי אנגלית היא שפת האם שלהם¹.**
- **לא נמצא הבדל בין גברים לנשים ברמת השליטה באנגלית.**
- **רמת השליטה של ערבים בדיבור באנגלית נמוכה באופן משמעותי מזו של יהודים:** 28% מהאוכלוסייה הערבית מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית, לעומת 8% בקרב האוכלוסייה היהודית.
- **בקבוצות הגיל הצעירות (16-24 ו-25-34) רק 9% מהאוכלוסייה מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית.** זאת לעומת 21% בקרב בני 55-65. רמת השליטה בדיבור באנגלית גבוהה ביותר בקרב בני 25-34.

¹ מתבסס על השאלה "מהי השפה הראשונה/השנייה שלמדת בבית בילדותך ואתה עדיין מבין אותה?".

- **ככל שעולה רמת ההשכלה, כך רמת הדיבור באנגלית טובה יותר.** יותר ממחצית מבעלי רמת השכלה שהיא פחות מהשכלה תיכונית (54%), לא יודעים לדבר כלל. זאת לעומת 4% בלבד מקרב בעלי השכלה על-תיכונית וגבוהה.
- **נמצא קשר בין רמת המיומנות בשפת האם (כפי שהיא מתבטאת באוריינות קריאה) לבין רמת השליטה בדיבור באנגלית.** בקרב בעלי רמת מיומנות 4-5 באוריינות קריאה, רוב המשיבים (61%) דיווחו כי רמת הדיבור שלהם באנגלית טובה מאוד. לעומת זאת, בקרב המשיבים שנמצאים ברמה 1 ומטה באוריינות קריאה, 11% בלבד מדווחים כי רמת הדיבור שלהם באנגלית טובה מאוד.
- **19% מהחרדים מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית כלל,** לעומת 5% בלבד בקרב החילונים.
- **השכר הברוטו הממוצע לשעה עולה ככל שעולה רמת שליטה בדיבור באנגלית.** בקרב יהודים, שכר המועסקים ששליטתם בדיבור באנגלית טובה מאוד הוא 72 ש"ח לשעה בממוצע, לעומת 41 ש"ח בקרב אלה שאינם יודעים לדבר אנגלית כלל.
- **בקרב יהודים בעלי השכלה על-תיכונית וגבוהה, השכר של אלה שדיווחו כי רמת הקריאה שלהם באנגלית טובה מאוד, גבוה ב-12% מהשכר של אלה שדיווחו כי הם קוראים באנגלית ברמה טובה, וגבוה ב-30% משכרם של המשיבים שאינם יודעים לקרוא באנגלית בכלל.**¹
- **בקרב יהודים בעלי השכלה על-תיכונית וגבוהה, השכר של אלה שכותבים באנגלית ברמה טובה מאוד, גבוה ב-20% משכרם של אלה שכותבים באנגלית ברמה טובה וב-28% משכרם של אלה שמדווחים על רמת כתיבה חלשה.**¹
- **שכרם של יהודים בעלי רמת השכלה גבוהה ועל-תיכונית שדיווחו כי רמת הדיבור שלהם אנגלית טובה מאוד, גבוה ב-19% משכרם של אלה שרמת הדיבור שלהם חלשה.**¹
- **בקרב יהודים בעלי השכלה נמוכה, שליטה טובה מאוד ואפילו שליטה בינונית בדיבור באנגלית מתקשרת לשכר גבוה יותר בכ-20% בהשוואה לאלה שאינם יכולים לדבר באנגלית כלל.**¹

[להגדרות והסברים](#)

[לנתוני התרשימים](#)

לפרסום [מיומנויות בוגרים בישראל, 2014-2015 \(פ"מ 1640\)](#)
 לסטטיסטיקל [סקר מיומנויות בוגרים בישראל, 2014-2015](#)

¹ בנטרול ההשפעה של המשתנים: מין, רמת דתיות, אוריינות קריאה, משלח יד, ארץ לידה, מוכנות ללמידה וותק בשוק העבודה.

סקר המיומנויות (PIAAC)¹ הוא סקר בין-לאומי שעורך ארגון ה-OECD ביותר מ-30 מדינות. הסקר בודק את רמת המיומנות של בוגרים (מגיל 16 עד 65) במיומנויות היסוד: אוריינות קריאה, אוריינות מתמטית ופתרון בעיות בסביבה מתקשבת² (כל מיומנות נמדדה באמצעות סולם ציונים רציף בין 0 ל-500). לאחר מכן, חולק סולם הציונים הרציף לשש רמות באוריינות קריאה ובאוריינות מתמטית (רמה 1 עד 5, ורמה שנחשבת "מתחת לרמה 1")³. הסקר נועד למדוד באופן ישיר את רמת המיומנות של בוגרים בתחומים אלה וכיצד הם משתמשים בהן במקום העבודה ובבית. לבוגרים השולטים במיומנויות אלו יש סיכוי טוב להפיק את המרב מהאפשרויות ומהמשאבים הקיימים במדינות מפותחות, ואילו אלו שאינם שולטים במיומנויות אלה עלולים "להישאר מאחור".

סקר המיומנויות תוכנן כדי לסייע לממשלות לבחון את ההשפעה שיש למיומנויות אלה על היבטים כלכליים וחברתיים שונים; להעריך את מערכות החינוך וההכשרה המקצועית, וכן לזהות היכן ניתן לצמצם פערים במיומנויות חשובות. מכיוון שמיומנויות אלו הן נרכשות, ניתן להשפיע עליהן באמצעות מדיניות.

בשנים 2011-2012 נערך הסבב הראשון של סקר המיומנויות בקרב 25 מדינות המשתייכות ל-OECD, ובשנים 2015-2014 נערך הסבב השני בקרב תשע מדינות, ובהן ישראל. הסקר נערך באופן זהה בכל המדינות המשתתפות, כך שיאפשר השוואת נתונים בין המדינות.

סקר המיומנויות בוצע על פי עקרונות מפורטים ומקיפים שגיבשה המנהלת הבין-לאומית שליוותה את הסקר, ואשר הותאמו למאפיינים ולאיצוים המקומיים. בישראל בוצע המיזם באמצעות הלמ"ס (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) בשיתוף פעולה עם ראמ"ה (הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך). שותפים נוספים שתמכו במחקר בישראל היו משרד הכלכלה, משרד החינוך, בנק ישראל, המועצה להשכלה גבוהה ומשרד האוצר. הסקר כולל כ-1,400 משתנים.

ההודעה הנוכחית עוסקת בשאלת רמת שליטה באנגלית בקרב בני 16-65 והקשר שלה למאפיינים ולמיומנויות של הפרט.

הממצאים מבוססים על תשובות המרואיינים לשאלות הבאות:

מהי רמת ידיעותיך בשפה האנגלית? בדיבור, בקריאה, בכתיבה.

מהי השפה הראשונה/השנייה שלמדת בבית בילדותך ואתה עדיין מבין אותה?

איזו שפה אתה מדבר בבית בדרך כלל?

¹ PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies.

² אוריינות קריאה היא היכולת של אדם להבין ולהעריך טקסטים כתובים, להשתמש בהם ולעסוק בהם כדי להתערות בחברה, להשיג את יעדיו האישיים ולפתח את הידע ואת הפוטנציאל שלו. המושג מקיף מגוון מיומנויות, מפענוח של מילים ומשפטים בכתב ועד להבנה, פירוש והערכה של טקסטים מורכבים.

אוריינות מתמטית היא היכולת של אדם לגשת למידע ולרעיונות מתמטיים, להשתמש בהם, לפרש אותם ולהציג אותם, כדי להתמודד עם הדרישות המתמטיות העולות ממגוון מצבים בחייהם של בוגרים. אוריינות מתמטית כרוכה בפתרון בעיה או בהתמודדות עם מצב בהקשר אמיתי, באמצעות תגובה לייצוגים שונים של תוכן, מידע או רעיונות מתמטיים.

פתרון בעיות בסביבה מתקשבת היא היכולת של אדם להשתמש בטכנולוגיה דיגיטלית, אמצעי תקשורת ורשתות כדי להשיג מידע ולהעריך אותו, לתקשר עם אחרים ולבצע מטלות מחיי היומיום. תחום זה מייצג את המפגש בין "אוריינות מחשבים" למיומנויות הקוגניטיביות הדרושות לפתרון בעיות.

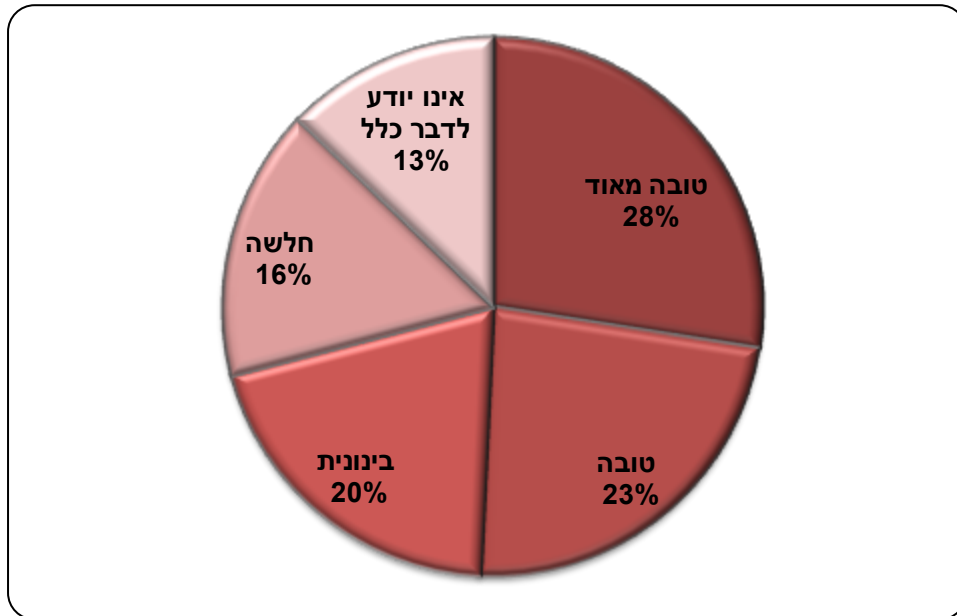
³ לפירוט ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2016). [מיומנויות בוגרים בישראל, 2014-2015](#). ירושלים: המחבר.

רמת השליטה באנגלית

דיבור באנגלית

מתוך סקר מיומנויות עולה כי 13% מהמשיבים בני 16-65 מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית כלל. לעומת זאת, 28% מהאוכלוסייה מדווחים כי הם מדברים אנגלית ברמה טובה מאוד, ועוד כרבע מהאוכלוסייה (23%) מדברים אנגלית ברמה טובה (תרשים 1).

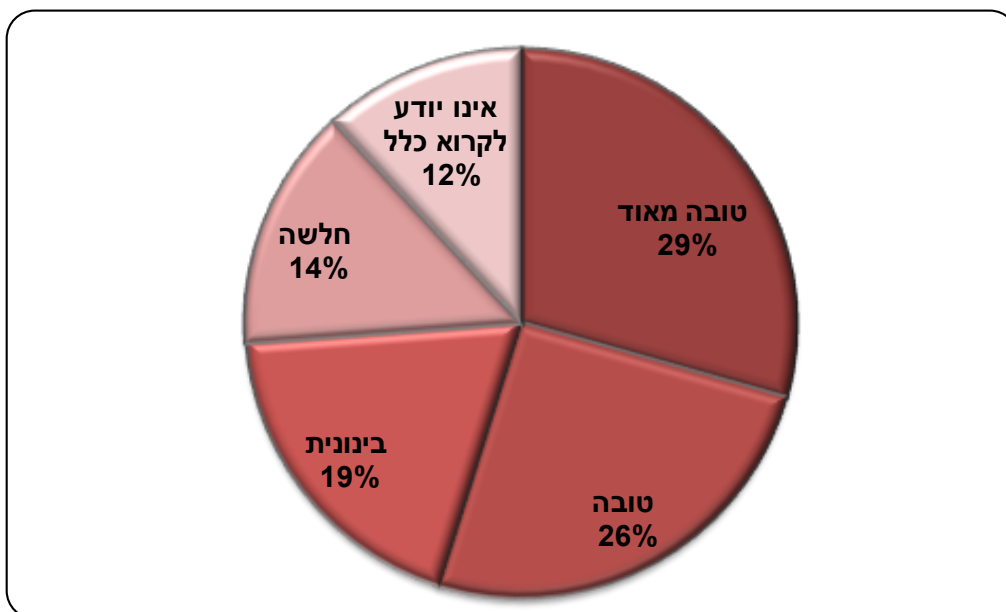
תרשים 1 - רמת השליטה בדיבור באנגלית, בני 16-65, 2014-2015

קריאה באנגלית

12% מהמשיבים בסקר מדווחים כי אינם יודעים לקרוא באנגלית. לעומת זאת, יותר ממחצית האוכלוסייה מדווחים כי רמת הקריאה שלהם באנגלית טובה (26%) או טובה מאוד (29%; תרשים 2).

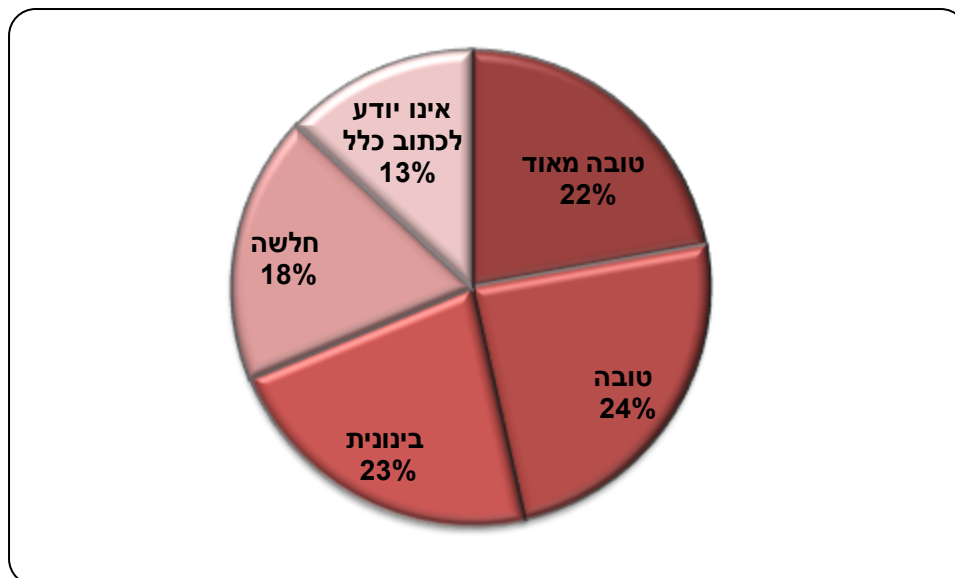
תרשים 2: רמת שליטה בקריאה באנגלית, בני 16-65, 2014-2015

כתיבה באנגלית

13% מהמשיבים בסקר דיווחו כי אינם יודעים לכתוב באנגלית. פחות ממחצית המשיבים בסקר (46%) מדווחים כי רמת הכתיבה שלהם באנגלית טובה (24%) או טובה מאוד (22%; תרשים 3).

תרשים 3 - רמת שליטה בכתיבה באנגלית, בני 16-65, 2014-2015

אנגלית כשפת אם בישראל

3.6% מהמשיבים בסקר מדווחים כי אנגלית היא השפה הראשונה שלמדו בבית ועדיין מבינים אותה. אם מוסיפים אליה גם את אלה שדיווחו שהם מדברים אנגלית בדרך כלל בביתם, יש בישראל כ-3.8% בני 16-65 שהם דוברי אנגלית כשפת אם.

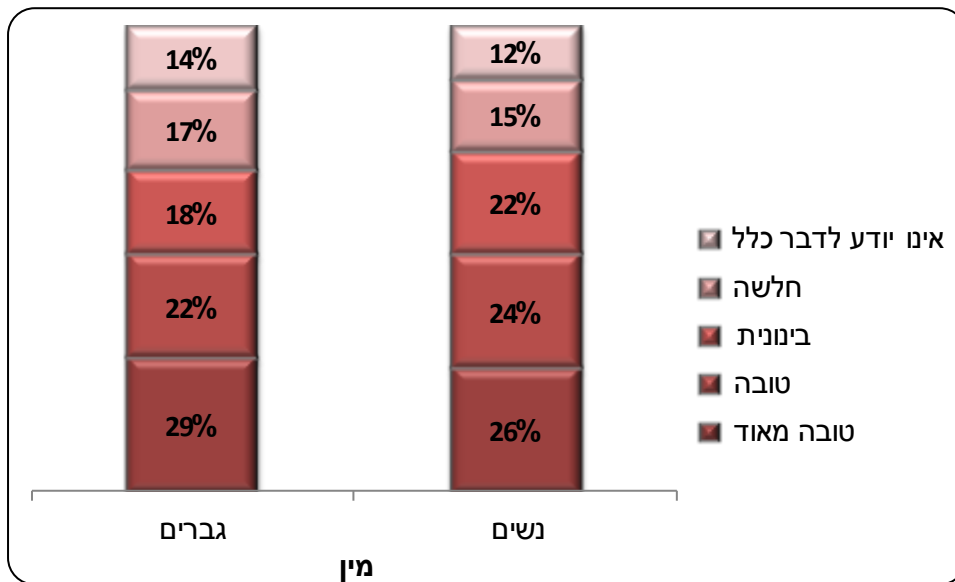
רמת השליטה בדיבור באנגלית לפי מאפיינים נבחרים

בדרך כלל ישנה התאמה בין רמת השליטה בדיבור, בקריאה ובכתיבה באנגלית. לכן מכאן ואילך ההתייחסות תהיה לרמת השליטה בדיבור באנגלית, ופירוט של רמת השליטה בקריאה ובכתיבה יוצג אם הממצאים יהיו שונים מהממצאים המתייחסים לרמת השליטה בדיבור באנגלית.

גברים ונשים

לא נמצא הבדל בין גברים לנשים ברמת השליטה בדיבור באנגלית (תרשים 4).

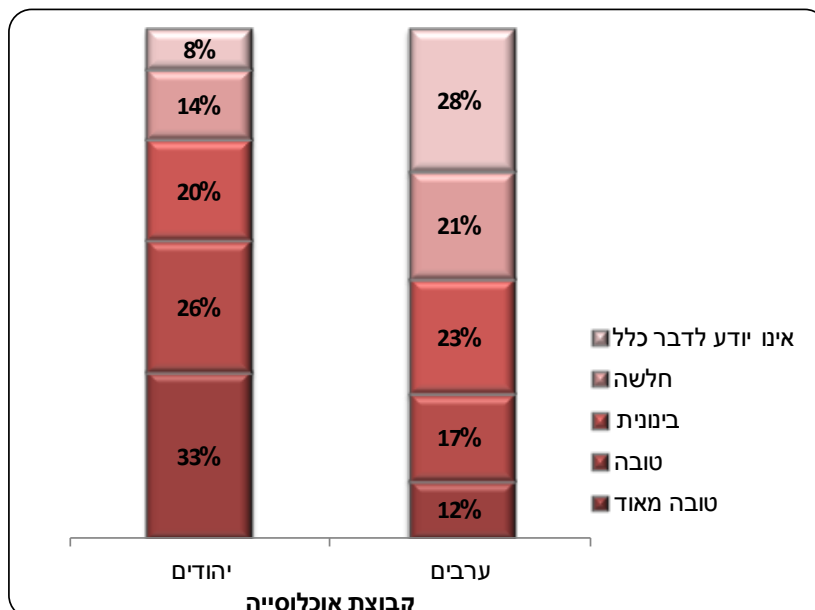
תרשים 4 - רמת שליטה בדיבור באנגלית לפי מין, בני 16-65, 2014-2015

יהודים וערבים

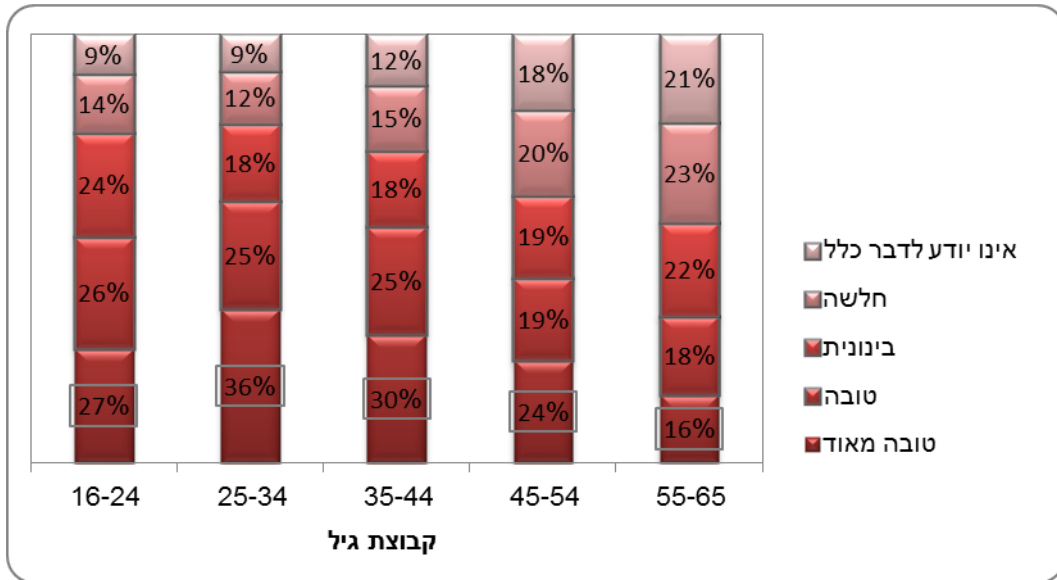
רמת השליטה של ערבים בדיבור באנגלית נמוכה באופן משמעותי מזו של יהודים: 28% מהאוכלוסייה הערבית מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית, לעומת 8% בקרב האוכלוסייה היהודית. כשליש (33%) מהאוכלוסייה היהודית מדברים אנגלית ברמה טובה מאוד, לעומת 12% בלבד בקרב האוכלוסייה הערבית (תרשים 5).

תרשים 5 - רמת השליטה בדיבור באנגלית לפי קבוצת אוכלוסייה, בני 16-65, 2014-2015

מתוך ממצאי הסקר עולה כי בקבוצות הגיל הצעירות (16-24 ו-25-34) 9% בלבד מהאוכלוסייה מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית, לעומת 21% בקרב בני 55-65. רמת השליטה הגבוהה ביותר נמצאה בקרב בני 25-34 - כשני שלישים מהם מדווחים כי רמתם טובה (25%) או טובה מאוד (36%), לעומת כשליש בקרב בני 55-65 (18% ו-16% בהתאמה; תרשים 6).

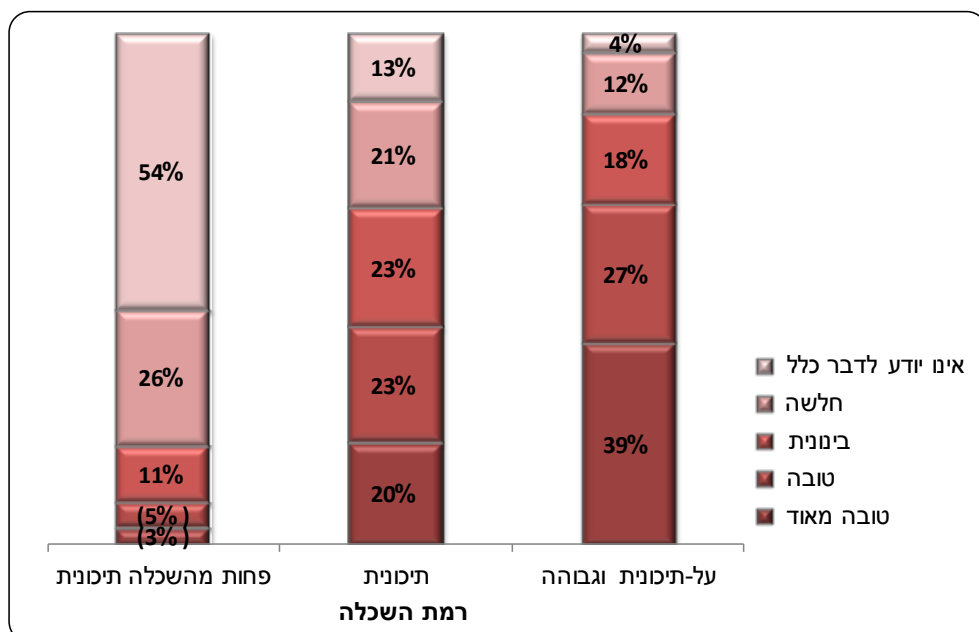
תרשים 6 - רמת השליטה בדיבור באנגלית לפי גיל, בני 16-65, 2014-2015

רמת השכלה

מתוך סקר מיומנויות עולה כי ככל שעולה רמת ההשכלה, כך רמת הדיבור באנגלית טובה יותר. יותר ממחצית מבעלי רמת השכלה שהיא פחות מהשכלה תיכונית (54%), אינם יודעים לדבר כלל, לעומת 4% בלבד מקרב בעלי השכלה על-תיכונית וגבוהה. 39% מהמשיבים בעלי השכלה על-תיכונית וגבוהה, מדווחים על רמת דיבור טובה מאוד באנגלית, לעומת 3% בלבד בקרב בעלי השכלה נמוכה מתיכונית (תרשים 7).

תרשים 7 - רמת שליטה בדיבור באנגלית לפי רמת השכלה, בני 25-65, 2014-2015

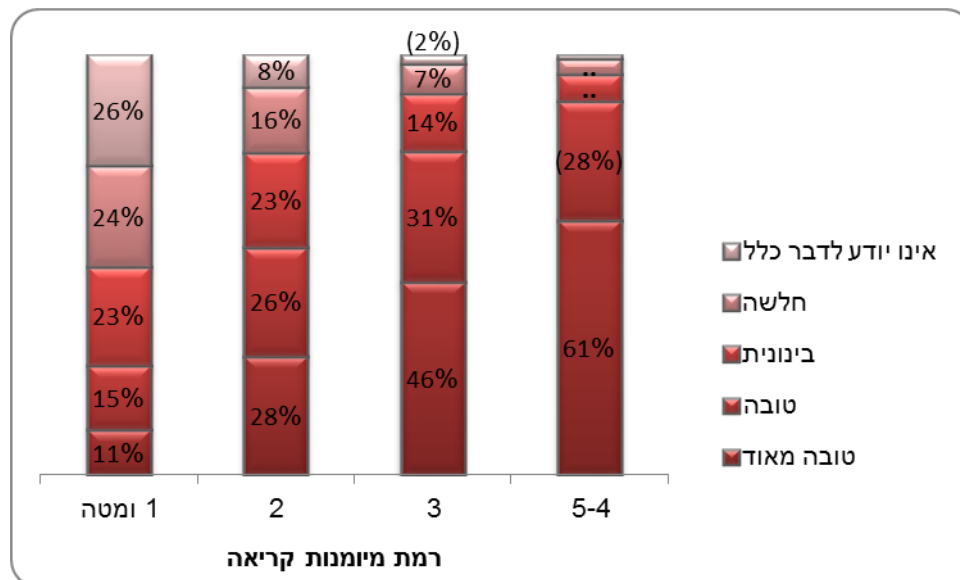

()נתונים שרמת המהימנות שלהם נמוכה. לפרטים נוספים ראו הגדרות והסברים בסוף ההודעה.

רמת מיומנות

נמצא קשר בין רמת המיומנות בשפת האם (כפי שהיא מתבטאת באוריינות קריאה) לבין רמת השליטה בדיבור באנגלית. לדוגמה, בקרב בעלי רמת מיומנות 4-5 באוריינות קריאה, רוב המשיבים (61%) דיווחו כי רמת הדיבור שלהם באנגלית טובה מאוד. לעומת זאת, בקרב המשיבים שנמצאים ברמה 1 ומטה באוריינות קריאה, 11% בלבד מדווחים כי רמת הדיבור שלהם באנגלית טובה מאוד (תרשים 8).

תרשים 8 - רמת שליטה בדיבור באנגלית לפי רמת מיומנות קריאה, בני 16-65, 2014-2015

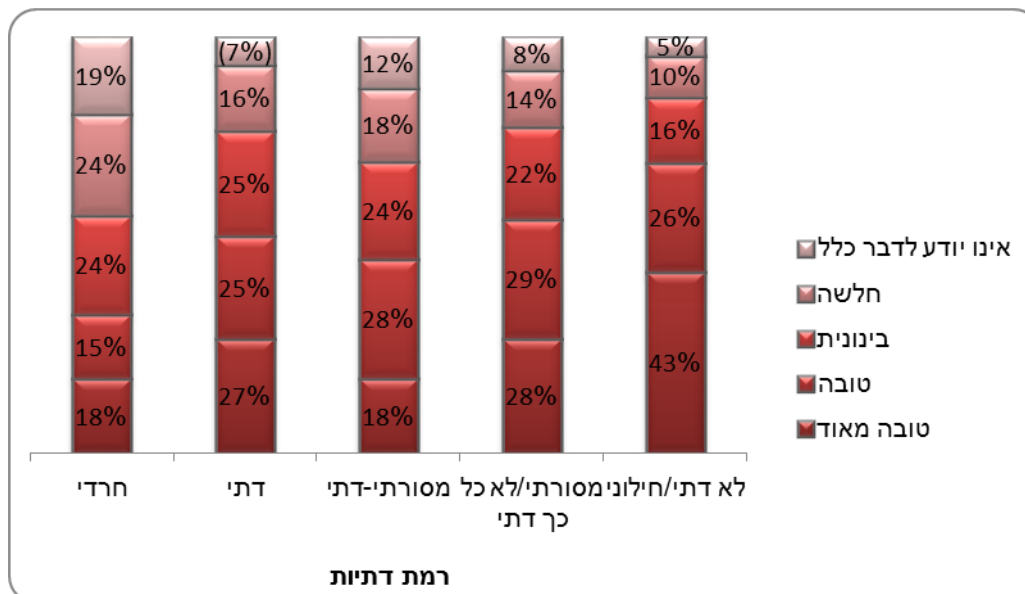
() נתונים שרמת המהימנות שלהם נמוכה .. נתונים שרמת המהימנות שלהם נמוכה מאוד לפרטים נוספים ראו הגדרות והסברים בסוף ההודעה.

רמת דתיות¹ (יהודים)

19% מהחרדים מדווחים כי אינם יודעים לדבר אנגלית כלל, לעומת 5% בלבד בקרב החילונים. 43% מהחילונים מדברים אנגלית ברמה טובה מאוד, ואילו בקרב החרדים והמסורתניים דתיים אחוז זה נמוך בהרבה ועומד על 18% (תרשים 9).

¹ רמת הדתיות נקבעה לפי הגדרה עצמית.

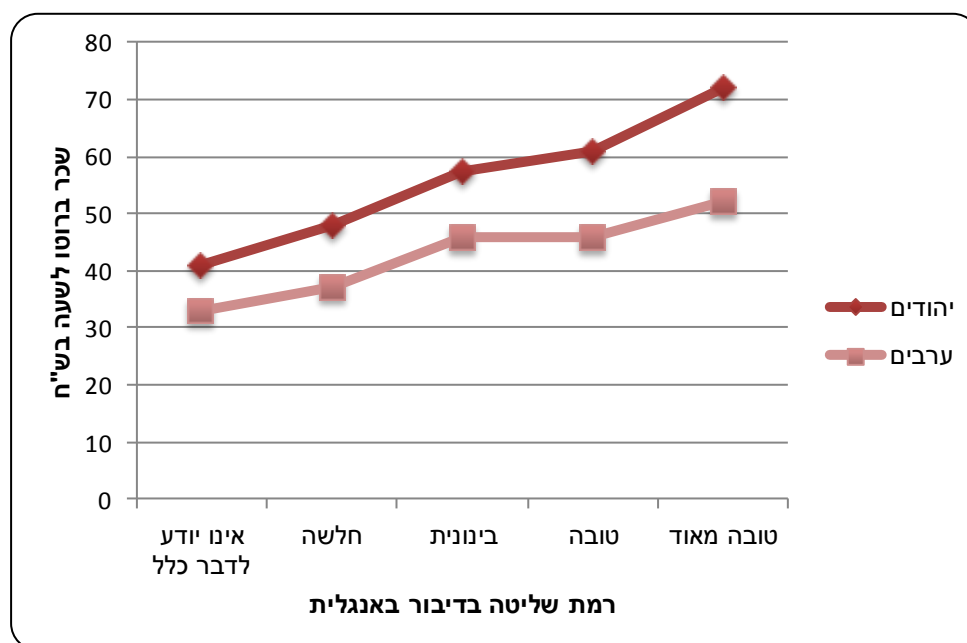
תרשים 9 - רמת שליטה בדיבור באנגלית לפי רמת דתיות, יהודים, בני 16-65, 2014-2015

שכר

השכר הברוטו הממוצע לשעה עולה ככל שעולה רמת השליטה בדיבור באנגלית. קשר זה נמצא הן אצל יהודים והן אצל ערבים. כך למשל, בקרב יהודים, שכר המועסקים ששליטתם בדיבור באנגלית טובה מאוד הוא 72 ש"ח לשעה בממוצע, לעומת 41 ש"ח בקרב אלה שלא יודעים לדבר אנגלית כלל (תרשים 10).

תרשים 10 - שכר ממוצע ברוטו לשעה (בש"ח) לפי רמת שליטה בדיבור באנגלית וקבוצת אוכלוסייה, בני 25-65, 2014-2015

הקשר בין רמת השליטה באנגלית (קריאה, כתיבה ודיבור בנפרד) לבין השכר של הפרט נבחן גם בנטרול ההשפעה של המשתנים: מין, רמת דתיות, אוריינות קריאה, משלח יד, ארץ לידה, מוכנות ללמידה¹ וותק בשוק העבודה. בשל הבדלים במאפייני האוכלוסייה היהודית והערבית, הניתוח בוצע עבור יהודים² בלבד, ובנפרד בכל אחת משתי רמות ההשכלה (השכלה נמוכה³ והשכלה גבוהה ועל-תיכונית). האוכלוסייה לניתוח⁴ היא מועסקים, בני 25-65.

שכר ורמת השליטה בקריאה באנגלית

בקרב היהודים, רמת שליטה טובה מאוד בקריאה באנגלית מעלה את השכר בקרב בעלי השכלה גבוהה ועל-תיכונית בלבד (זאת בנטרול ההשפעה של המשתנים: מין, רמת דתיות, אוריינות קריאה, משלח יד, ארץ לידה, מוכנות ללמידה וותק בשוק העבודה). בקרב אלה, השכר של המדווחים שרמת הקריאה שלהם באנגלית "טובה מאוד" גבוה ב-12% מהשכר של המדווחים כי הם קוראים באנגלית ברמה טובה, וגבוה ב-30% משכרם של שהמשיבים שאינם יודעים לקרוא באנגלית בכלל.

שכר ורמת השליטה בכתיבה באנגלית

בקרב בעלי השכלה על-תיכונית וגבוהה, השכר של יהודים שכותבים באנגלית ברמה טובה מאוד גבוה ב-20% משכרם של אלה שכותבים באנגלית ברמה טובה, וב-28% משכרם של אלה שמדווחים על רמת כתיבה חלשה. בקרב בעלי השכלה נמוכה לא נמצא קשר בין שכר לבין רמת שליטה בכתיבה באנגלית.

שכר ורמת השליטה בדיבור באנגלית

שכרם של בעלי רמת השכלה גבוהה ועל-תיכונית שדיווחו כי הם מדברים אנגלית ברמה טובה מאוד, גבוה ב-19% משכרם של אלה שרמת הדיבור שלהם באנגלית חלשה. בקרב בעלי השכלה נמוכה, שכרם של בוגרים שלהם שליטה טובה מאוד ואפילו שליטה בינונית בדיבור באנגלית היה גבוה יותר בכ-20% בהשוואה לאלה שאינם יכולים לדבר באנגלית כלל.

¹ מדד המבוסס על כמה שאלות בשאלון סקר מיומנויות המודדות את מידת המוכנות של הפרט ללמידה מעמיקה ומורחבת.

² בשל מגבלות סטטיסטיות, לא התאפשר ביצוע ניתוח עבור ערבים.

³ כולל רמת השכלה תיכונית ורמת השכלה מתחת לתיכונית.

⁴ רכישת אנגלית היא השקעה בהון אנושי שמושפעת ממדיניות. מהניתוח הוצאו משיבים ששפת אמם היא אנגלית ואלה שבדרך כלל מדברים בבית באנגלית. מכיוון שאוכלוסייה זו שולטת באנגלית ברמת שפת אם, היא אינה מהווה מוקד התערבות של מדיניות בנושא רכישת אנגלית כשפה זרה.

הגדרות והסברים

אוכלוסיית ההודעה היא בני 16-65, אלא אם צוין אחרת.

קבוצת אוכלוסייה: בהודעה זו נערכת השוואה בין שתי קבוצות אוכלוסייה עיקריות בישראל: יהודים וערבים. זיהוי קבוצות האוכלוסייה נעשה על ידי קישור רשומות המשיבים למרשם האוכלוסין. האוכלוסיות שאינן שייכות לאחת משתי הקבוצות האמורות (ומכונים "אחרים" בפרסומי הלמ"ס) נכללו בהודעה זו בסך הכול בלבד.

רמת השכלה: רמת ההשכלה (כפי שהיא נמדדת בתעודה הגבוהה ביותר שקיבל אדם)¹ חולקה ל-3 קטגוריות (אלא אם צוין אחרת):

א. **רמת השכלה נמוכה** מהשכלה תיכונית

ב. **רמת השכלה תיכונית**

ג. **רמת השכלה על-תיכונית וגבוהה**

מועסקים: אנשים שעבדו (בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים) תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת בעבודה כלשהי שעה אחת לפחות בשבוע שהסתיים בשבת לפני הפקידה בסקר.

נכללים העובדים בקיבוצים והמשרתים בצבא (חובה או קבע).

מובהקות סטטיסטית: הבדלים נחשבים מובהקים סטטיסטית ברמה של $P < 0.05$. בכל מקרה בו צוינו הבדלים, הכוונה היא להבדלים מובהקים.

מהימנות האומדנים: דיוק האומדן מוערך לפי טעות הדגימה היחסית. **טעות דגימה יחסית** מוגדרת כטעות הדגימה של האומדן חלקי הערך הנאמד, ומקובל להכפילה ב-100 כדי לבטא אותה באחוזים. ההודעה כוללת הזהרות מפני אומדנים בעלי מהימנות נמוכה ונמוכה מאוד.

בטבלה הבאה מוצגים עקרונות הפרסום התלויים בטעויות הדגימה היחסיות ובגודלי המדגם שעליהם מבוססים האומדנים:

טעויות דגימה יחסיות			סך המקרים שעליהם מתבסס האומדן
עד 15%	מעל 15% ועד 30%	מעל 30%	
לא יוצג	לא יוצג	לא יוצג	עד 15
יוצג בסוגריים	יוצג בסוגריים	לא יוצג	מ-16 ועד 20
יוצג ללא אזהרה	יוצג בסוגריים	לא יוצג	21 ויותר

¹ התעודה הגבוהה ביותר שאדם קיבל עם סיום לימודיו בבתי ספר או במסגרות לימוד רשמיות, כגון תעודת בגרות, תעודת סיום של בית ספר על-תיכון (שאינה תעודה אקדמית), תואר אקדמי ראשון. לא כולל: תעודת סיום קורס, תעודת סיום השתלמות וכו'.